

ΠΡΟΝΟΙΑ, ΕΥΓΟΝΙΚΗ &

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ ΚΙ ΕΓΩ

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

“Τα παιδιά δεν υπήρχαν ανέκαθεν, ανακαλύφθηκαν.”

Ρίτσαρντ Φάρσον,
Για την απελευθέρωση των παιδιών (1974)

Δεν είναι μονάχα η τερατοποίηση της Ρούλας Πισπιρίγκου και ο κοινωνικός εξευτελισμός που έκτοτε ακολουθεί κάθε «παθολογική» μάνα αυτής της κοινωνίας. Δεν είναι μονάχα οι δεκάδες έρευνες επιστημόνων σχετικά με το «ψυχικό αποτύπωμα της πανδημίας» σε παιδιά και εφήβους. Δεν είναι μονάχα η δυσφήμιση της προλεταριακής νεολαίας για τη μουσική που ακούει, τον τρόπο που ντύνεται και τις συνήθειες που υιοθετεί καθημερινά κ.ο.κ. που οδηγεί συστηματικά στην εγκληματοποίηση των πιο περιθωριοποιημένων κομματιών της. Δεν είναι μονάχα η πρωτοφανής συσκότιση της υπόθεσης εκμετάλλευσης της σεξουαλικής εργασίας ενός δωδεκάχρονου κοριτσιού από έναν Κολωνιώτη νταβατζή και η επακόλουθη κινητοποίηση των κρατικών θεσμών κοινωνικής πρόνοιας που ετοιμάζονται σαν τα φίδια να τρυπώσουν μέσα στα σπίτια της εργατικής τάξης (για να μας προστατέψουν ασφαλώς!). Δεν είναι μονάχα η συστηματική δυσφήμιση των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας με αφορμή την υπόθεση της «Κιβωτού του Κόσμου», που υποδεικνύει ότι ένα από τα πιο παλιά κουμάντα στο εσωτερικό του κράτους πρόνοιας οδεύει προς αναδιάρθρωση. Δεν είναι μονάχα που η κυβέρνηση χτίζει βήμα-βήμα το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ενόσω σφίγγει τον κλοιό όλο και περισσότερο γύρω από το υποκείμενο που ευαγγελίζεται ότι θέλει να προστατεύσει. Δεν είναι μονάχα που η παιδική και νεανική σεξουαλικότητα αναδεικνύεται σε ένα κοινωνικό ζήτημα στο οποίο οι κρατικοί θεσμοί δείχνουν ζωηρό ενδιαφέρον, όπως φάνηκε στην υπόθεση των αγοριών στα Νέα Λιόσια. Δεν είναι μονάχα που τα

συντηρητικά κομμάτια της ελληνικής κοινωνίας σε συνεργασία με την Εκκλησία και τους φασίστες επεξεργάζονται μεθοδικά εδώ και καιρό την κοινωνική παρανομοποίηση των εκτρώσεων. Δεν είναι καν που ο γραβατωμένος αρουραίος του υπονόμου Μάκης Βορίδης ψέλισε κάτι περί «χημικού ευνουχισμού» ανθρώπων που έχουν καταδικαστεί για σεξουαλικά εγκλήματα κατά ανηλίκων. Δεν είναι καν που η αριστερά και τμήμα του «χώρου» διαδηλώνει με το σύνθημα «SS-ΝΔ-παιδραστής», υπονομεύοντας κάθε δυνατότητα κριτικής των κρατικών θεσμών που ράβουν πάνω στη γούνα μας το νέο τρόπο οργάνωσης της εργατικής οικογένειας.

Είναι που έχει ανοίξει για τα καλά η συζήτηση για το παιδί, τις μανάδες και την οικογένεια με πρωτοβουλία του ελληνικού κράτους, των επιστημόνων και των καθ' ύλην αρμόδιων ειδικών. Από εκεί πρέπει να ξεκινήσουμε αν όντως έχουμε σκοπό να πάρουμε πρέφα τι πρόκειται να μας συμβεί.

20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ: Ο ΑΙΩΝΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Η κρατική ενασχόληση και η επιστημονική μέριμνα για το παιδί δεν είναι ασφαλώς μια συζήτηση που ξεκίνησε χτες. Αντίθετα, κουβαλάει στις πλάτες της μια μακρά ιστορία φιλοσοφικών στοχασμών, επιστημονικών ερευνών, κρατικών πολιτικών και κοινωνικών διεργασιών σχετικά με την «προστασία» των μικρών συνανθρώπων μας από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Και μάλλον χρειάζεται να το πούμε προκαταβολικά πριν από οτιδήποτε άλλο: κάθε φορά που το κράτος και η Επιστήμη απεργάζονται ένα σχέδιο για την παιδική προστασία σκοπό έχει να επαναρυθμίσει την εργασία και τη κοινωνική θέση των ιδίων, των μανάδων τους και κατ' επέκταση των οικογενειών τους. Όλα τα υπόλοιπα χρησιμεύουν μονάχα ως ιδεολογικά φούμαρα για να διεξάγεται η δημόσια συζήτηση σύμφωνα με τους όρους τους.

Ο καλύτερος τρόπος για να μιλήσει το κράτος για τα παιδιά είναι να ξεκινήσει από τις μανάδες τους. Εξ όσων γνωρίζουμε, η πρώτη φορά που οι επιστήμονες στην Ελλάδα υπογράμμισαν την αναγκαιότητα μιας «αληθούς σταυροφορίας» για το ξερίζωμα των

επιβλαβών συνθηκών των μανάδων ήταν στις αρχές του 20ου αι., με αφορμή την επιμόρφωσή τους στο γνωστό ζήτημα του μητρικού θηλασμού. Ο μετέπειτα πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ευγονικής, Απόστολος Δοξιάδης, έγραφε το 1926 στα *Γράμματα προς Νεαράς Μητέρας*:

*“Όλα τα έθνη κατά την περίοδον της μεγαλυτέρας αυτών ακμής, οπότε το σωματικόν κάλλος ημιλάτο προς την ψυχικήν δύναμιν, εθέσπισαν νόμους οι οποίοι επέβαλλον εις την μητέρα να θηλάζει το τέκνο της.”*¹

Η κρατική ενασχόληση με τον μητρικό θηλασμό αναπτύχθηκε στις αρχές του 20ου αι. με όχημα την ιδεολογία του Υγιεινισμού. Η ιατροκοποίηση και η δι-άδοση του Υγιεινισμού ξεκίνησε καταρχάς με στόχο την κρατική παρέμβαση μέσα στην οικογένεια και τη γυναικεία εργασία, τη βρεφική και την πρώτη παιδική ηλικία και αργότερα επεκτάθηκε σε ολόκληρο τον δημόσιο χώρο. Το *Ατομικό Δελτίο Υγείας Μαθητού*, άλλωστε, το οποίο καθιέρωσε την ταξινόμηση του μαθητικού πληθυσμού με βάση τα δεδομένα υγείας του και το οποίο ισχύει μέχρι σήμερα, θεσπίστηκε το 1911, ενώ η σύμπλευση κράτους και επιστημονικής κοινότητας απέδωσε πολύ νωρίς, ήδη από το 1924 το *Πατριωτικό Ίδρυμα Περιθάλψεως*, το οποίο ασκούσε την εποχή αυτή κεντρικό ρόλο στην κοινωνική πολιτική για τη μητρότητα και την παιδική ηλικία.

Από την άλλη, η ευρεία αποδοχή που συνάντησε η Ευγονική διεθνώς κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου αποτυπώθηκε στον ελληνικό χώρο μέσα από την συζήτηση για τον «χρηστό γάμο». Ο Μωυσής Μωυσειδής για παράδειγμα έγραφε στο βιβλίο του «Ευγονισμός και Γάμος»:

*Γάμος, μητρότης ρωμαλέα, πλουσία και γόνιμος, ιδού από τι έχει ανάγκη η φυλή μας δια να ορθοποδήσει εις την εθνικήν της σταδιοδρομία. [...] Σκοπός της ευγονικής είναι να ρυθμίση και κανονίση τους γάμους κατά τοιούτον τρόπον, ώστε να επιτευχθεί η μεγαλυτέρα αναλογία των καλύτερων προς την βιοτικήν πάλην προσηρμοσμένων ατόμων διά την καλυτέραν κοινωνίαν.”*²

Πολύ νωρίς λοιπόν, ήδη από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, η κρατική ενασχόληση με το παιδί αναπτύχθηκε θεωρητικά από γιατρούς που προερχόταν από τον κλάδο της Γυναικολογίας και της Παιδιατρικής, κατείχαν κρατικά αξιώματα και είχαν οργανικές σχέσεις με το κίνημα της Ευγονικής. Η κρατική μέριμνα για το παιδί αποτυπώθηκε αρχικά μέσα από την ανάληψη πρωτοβουλιών κοινωνικής πρόνοιας με αντικείμενο τα ιδρύματα παιδικής προστασίας. Τα πρώτα που δημιουργήθηκαν μεσοπολεμικά ήταν το *Εμπειρικό Αναμορφωτικό Σχολείον*, το *Αμαλιείο Ορφανοτροφείο*, το *Άσυλο Αγίας Αικατερίνης*, το *σανατόριο Σωτηρία* κ.ά., ενώ πολύ σύντομα η προνοιακή παρέμβαση ενισχύθηκε με θεσμούς που λειτουργούσαν υπό τη στενή εποπτεία κράτους και Εκκλησίας.³

Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στα εν λόγω ιδρύματα παιδικής προστασίας, τα οποία φιλοξενούσαν επίσης περιπτώσεις «ψυχικά πασχόντων» παιδιών, τα όρια μεταξύ θεραπευτικής και πειθαρχικής λειτουργίας ήταν ιδιαίτερα ρευστά. Η θεραπεία, η αναμόρφωση και η πειθαρχηση/κανονικοποίηση του ασθενούς σώματος αλληλοδιαπλέκονται μέσω της σύνδεσης της νόσου με την ηθική της διάσταση και με τον τρόπο ζωής αυτού που νοσεί. Γι' αυτό άλλωστε οι παραπάνω μετασχηματισμοί πρέπει να ενταχθούν στο πλαίσιο εδραίωσης των βιοπολιτικών κοινωνιών. Δηλαδή στο πλαίσιο εκείνων των ιστορικών μετασχηματισμών όπου «η εξουσία κατά τον 19ο αι. αναδέχτηκε τη ζωή και κατάφερε να καλύψει όλη την επιφάνεια που εκτείνεται από το βιολογικό ως το οργανικό στοιχείο, από το σώμα ως τον πληθυσμό, με τη συνάρθρωση των τεχνολογιών της πειθαρχίας αφενός και των τεχνολογιών της ρύθμισης αφετέρου».⁴

21ΟΣ ΑΙΩΝΑΣ: ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν 94 δομές παιδικής προστασίας όπου διαβιούν περίπου 1500 παιδιά, ενώ περίπου ο ίδιος αριθμός από ασυνόδευτα «προσφυγόπουλα» μένουν προσωρινά σε διαμερίσματα υποστηριζόμενης διαβίωσης, δομές επείγουσας φιλοξενίας και κέντρα υποδοχής, ταυτοποίησης και κράτησης.⁵ Ίσως να είναι αυτονόητο, αλλά εμείς θα το τονίσουμε: αυτά τα παιδιά προέρχονται από τον ταξικό πάτο της κοινωνίας μας, κατάγονται από τα πιο υποτιμημένα και περιθωριοποιημένα στρώματα της εργατικής τάξης. Γι' αυτή την έννοια, οποιαδήποτε κρατική ρύθμιση δεν κοιτάει ευθέως μόνο τα ίδια αλλά και τις οικογένειές τους. Κατ' επέκταση, οποιαδήποτε ρύθμιση δεν αφορά μόνο τα συγκεκριμένα παιδιά, αλλά στοχεύει στην επαναδιευθέτηση της κρατικής παρέμβασης στις οικογένειες του προλεταριάτου.

Με αφορμή το σκάνδαλο που ξέσπασε στη Κιβωτό του Κόσμου, η οποία είναι μια ΜΚΟ που διοικείται από έναν παπά-μάντζερ του γνωστού είδους, έχει ανοίξει μια ζωηρή συζήτηση που διεξάγεται με πρωτοβουλία κράτους, επιστημόνων και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων που λειτουργούν ως οχήματα ξεπλύματος και κρατικοποίησης των

εγκληματικών εσόδων μερίδων της αστικής τάξης. Στη συζήτηση αυτή, η οποία τροφοδοτείται διαρκώς από νέα περιστατικά παιδικής κακοποίησης σε παιδικές δομές, υπάρχει ένα κεντρικό διακύβευμα το οποίο παρασιωπείται. Το διακύβευμα αυτό είναι η αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας για τα άπορα παιδιά και η μετάβαση προς ένα νέο μοντέλο κρατικής παρέμβασης στην εργατική οικογένεια. Στο περιθώριο της συζήτησης αυτής, όμως, λαμβάνει χώρα και μια άλλη διαδικασία η οποία ενισχύεται από περιστατικά όπως εκείνο της Ρούλας Πισπιρίγκου ή του Κολωνιώτη νταβατζή Μίκου. Η διαδικασία αυτή κινείται γύρω από την ανάπτυξη νέων πολιτικών για την δικαιολόγηση της κρατικής παρέμβασης στο εσωτερικό του μέχρι πρότινος εννοούμενου «οικογενειακού ασύλου». Πάμε να τα δούμε όμως μεθοδικά.

Από το 2020 και σε συμμόρφωση με την ΕΕ, το ελληνικό κράτος έχει εξυφάνει ένα σχέδιο για την αποϊδρυματοποίηση των δομών παιδικής προστασίας. Πολλές από τις τελευταίες έχουν κριθεί ως ακατάλληλες (και δικαιολογημένα) για το σκοπό που επιτελούν. Το εν λόγω Εθνικό Σχέδιο για την Αποϊδρυματοποίηση προβλέπει τη μετάβαση μέχρι το 2030 σε ένα υβριδικό μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας το οποίο στη θέση των ιδρυμάτων θα περιλαμβάνει διαμερίσματα υποστηριζόμενης διαβίωσης και την ενίσχυση του συστήματος αναδοχής και παιδοθεσίας.

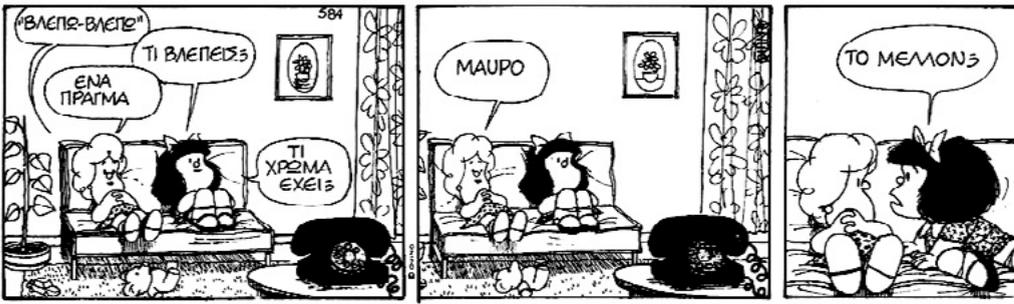
Η αναδιοργάνωση του συστήματος παιδοθεσίας είναι ένα από τα ζητήματα που βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησης σήμερα. Για τον σκοπό αυτό, άλλωστε, το ελληνικό κράτος έχει δημιουργήσει (τί άλλο;) μια ηλεκτρονική πλατφόρμα καταγραφής και ταξινόμησης αφενός των «ωφελούμενων» άπορων παιδιών που διαβιούν σε δομές και αφετέρου των υποψήφιων θετών γονέων. Η εν λόγω πλατφόρμα (anynet.gr), σε συνδυασμό με την αναμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας για την διακρατική υιοθεσία, είναι οι δύο τρόποι για τη νόμιμη παιδοθεσία σήμερα. Γι' αυτό και λειτουργεί ως το απαραίτητο συμπλήρωμα της αναδιάρθρωσης που επίκειται.

Υπέρ αυτής της αναδιάρθρωσης τοποθετείται το σύνολο των αρμόδιων λειτουργών. Από τη μία το ελληνικό κράτος, μέσω της καθ' ύλην αρμόδιας υφυπουργού, Δόμνας Μιχαηλίδου, έχει χτίσει

μεθοδικά τη δυσφήμιση δομών παιδικής προστασίας σαν και τη Κιβωτό του Κόσμου. Από την άλλη, η αριστερή όψη του κοινωνικού κράτους, μέσω του ψυχιάτρου Γιώργου Νικολαΐδη, διευθυντή Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, συντείνει στο ίδιο συμπέρασμα: την ανάγκη «να σπριχθεί η αναδοχή και όλων των ειδών οι εναλλακτικές οικογενειακές τοποθετήσεις των παιδιών που θα πρέπει να απομακρυνθούν από τους γονείς τους»⁶. Επίσης, ο γνωστός «προστάτης παιδιών», Κώστας Γιαννόπουλος, πρόεδρος του «Χαμόγελο του Παιδιού», έχει ταχθεί κι αυτός υπέρ της αποϊδρυματοποίησης⁷, όπως και 27 φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών που ζητούν την «ενίσχυση της αποϊδρυματοποίησης και την ολιστική μεταρρύθμιση της παιδικής προστασίας προς όφελος των παιδιών»⁸. Τέλος, η αγαπημένη μας εφημερίδα έχει πάρει εργολαβία την εν λόγω υπόθεση, μιας και λειτουργεί ως ο πολιτικός εκπρόσωπος του εφοπλιστικού κεφαλαίου που έχει φιλανθρωπικές ανησυχίες. Η νέα πρόεδρος του ΔΣ της Κιβωτού του Κόσμου είναι η γνωστή φιλάνθρωπος Αλεξάνδρα Μαρτίνου, πρόεδρος της Ένωσης «ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ» και σύζυγος του εφοπλιστή Ανδρέα Μαρτίνου. Έτσι εξηγείται η προμεούρα του κράτους και των αφεντικών για την κακομεταχείριση των παιδιών στις δομές προστασίας: τα κουμάντα στον τομέα της παιδικής προστασίας αλλάζουν εκ θεμελίων και όλοι τους αποζητούν να εξασφαλιστεί η θέση τους στο διάδοχο σχήμα κοινωνικής πρόνοιας.

Ένα ερώτημα που πρέπει να μας απασχολεί είναι οπωσδήποτε ποια είναι εκείνα τα στοιχεία υπαγορεύουν την αλλαγή στο κρατικό προνοιακό μοντέλο. Το μεγαλύτερο τμήμα των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα βασίζονται στη δράση των ΜΚΟ. Η πλειοψηφία δηλαδή των δομών παιδικής προστασίας έχει ήδη ΜΚΟποιηθεί από την δεκαετία του 1990 στα πλαίσια της νεοφιλελευθερης αναδιάρθρωσης του κοινωνικού κράτους. Οι υπόλοιπες δομές λειτουργούν υπό την εποπτεία της Εκκλησίας της Ελλάδος και λοιπών χριστιανικών φιλανθρωπικών ιδρυμάτων. Λειτουργούν δηλαδή ως μέσα κοινωνικού εκβιασμού των πιο φτωχών κομματιών της εργατικής τάξης με όχημα την απόσπαση πολιτικής ομολογίας πίστεως και νομιμοφροσύνης στα εκκλησιαστικά σχέδια. Ποια είναι αυτά τα εκκλησιαστικά σχέδια είναι γενικώς γνωστό. Η εκμετάλλευση της απλήρωτης γυναικείας και παιδικής εργασίας, η συστηματοποίηση μαφιόζικων πρακτικών παιδοθεσίας, ο εκβιασμός με βάση το οικονομικό κριτήριο και ο προσεταιρισμός μερίδων του προλεταριάτου στην συντηρητική ιδεολογία. Περνάμε, λοιπόν, από τις ΜΚΟ σε μια κοινοτική διαχείριση των άπορων παιδιών, όπου το κράτος υπόσχεται ότι θα αποκτήσει εκ νέου κεντρικό, ρυθμιστικό και ελεγκτικό ρόλο;

Δεν είναι τυχαίο, όπως σημειώσαμε παραπάνω, ότι στο περιθώριο της συζήτησης για την «προστασία του παιδιού» έχει ξεσπάσει ένας σκοτεινός διάλογος για τις μορφές κρατικής παρέμβασης στον τρόπο αναγνώρισης και άσκησης της γονεϊκότητας

και κατ' επέκταση στις δυνατότητες που μπορεί να αποκτήσει το κράτος, παρακάμπτοντας τις μέχρι πρότινος εξασφαλίσεις του «οικογενειακού ασύλου», ώστε να «μπει» μέσα στα σπίτια της εργατικής τάξης, καταγράφοντας, ταξινομώντας, αξιολογώντας και ελέγχοντας πειθαρχικά τους τρόπος άσκησης της γονεϊκότητας.

Η διόγκωση των κρατικών υπηρεσιών πρόνοιας την τελευταία τριετία είναι ένα δείγμα προς αυτή την κατεύθυνση. Η αθρόα πρόσληψη περίπου 5.500 ειδικών παιδαγωγών και 2.000 σχολικών ψυχολόγων μέσω του ΑΣΕΠ 2021, οι δεσμεύσεις για ενίσχυση με στελεχικό δυναμικό των υπηρεσιών πρόνοιας, η υπόσχεση για «απελευθέρωση» των τελευταίων από τις «θεσμικές αγκυλώσεις» που αντιμετωπίζουν δεν συνιστούν τίποτα άλλο παρά την κρατική και επιστημονική προετοιμασία για ένα νέο σχέδιο ευγονικής, ελεγκτικής και πειθαρχικής παρέμβασης των κρατικών θεσμών στην οικογένεια. Για την ακρίβεια: στην φτωχή, ευάλωτη, άπορη, εγκληματική και «παθολογική» οικογένεια. Η κρατική πρωτοβουλία στη ρύθμιση του καθημερινού τρόπου ζωής, την οποία τονίζουμε με κάθε ευκαιρία τα τελευταία χρόνια, βλέπουμε ότι μπορεί να αποκτήσει απολήξεις που ούτε να τις φανταστούμε δεν ήμασταν μέχρι πρότινος ικανές.

Η ελληνική κοινωνία, από την άλλη, ευαισθητοποιείται συστηματικά τα τελευταία χρόνια (και πολύ εντονότερα την τελευταία τριετία) σχετικά με την νεανική εγκληματικότητα, την παιδική σεξουαλικότητα και την αναγκαιότητα δραστηριότερης κρατικής παρέμβασης στην αξιολόγηση της γονεϊκότητας. Οι «συμμορίες ανηλίκων», οι υποθέσεις Λιγνάδη και Πισπιρίγκου, η «κακή» τραπ μουσική και οι

συνθήκες των νέων, το οργανωμένο κύκλωμα εκμετάλλευσης της παιδικής εργασίας και σεξουαλικότητας που αποκαλύφθηκε στον Κολωνό ως η κορυφή ενός υπόγειου παγόβουνου δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά. Από την άλλη, η συζήτηση για το «δημογραφικό πρόβλημα», η σύμπλευση του κράτους με σκοταδιστικές οργανώσεις και φορείς μισογυνισμού για την κοινωνική απονομιμοποίηση των εκτρώσεων, η κοινωνική περιθωριοποίηση ολόκληρων κομματιών της κοινωνίας βάσει των προσωπικών επιλογών και του τρόπου ζωής, το ζωηρό επιστημονικό ενδιαφέρον για τα παιδιά και τα «προβλήματά» τους (στο σχολείο, το σπίτι, τις δραστηριότητες, το δρόμο κ.ά.) συνιστούν δύο αλληλοσυμπληρούμενες διαδικασίες.

Τέλος και σε ό,τι αφορά εμάς, το πεδίο της κριτικής είναι ήδη ναρκοθετημένο. Ενώ το σχέδιο για την αποϊδρυματοποίηση των δομών παιδικής προστασίας έρχεται πακέτο με μια νέα περίοδο κρατικής παρέμβασης στην καθημερινότητα της εργατικής οικογένειας, από την άλλη ο εγκλεισμός και η ιδρυματοποίηση παιδιών μέσα σε ιδρύματα που λειτουργούν από παπάδες-μάντζερ, φιλόπρωχα ταμεία μαφιόζων, φιλάνθρωπους εφοπλιστές και νταβατζήδες αποτελεί μία ακόμα όψη της βίαιης οργάνωσης της ζωής των φτωχών από το καπιταλιστικό κράτος. Ενώ η ελληνική οικογένεια ποτέ δεν έπαψε να λειτουργεί ως ο κατεχόμενη κοινωνικός θεσμός εμπέδωσης των προσταγών του ρατσισμού, του σεξισμού και της καταπίεσης, από την άλλη τα εθνικά σχέδια δόθεν για την προστασία της παιδικής ηλικίας υπαγορεύουν την εμπέδωση μιας κρατικής μορφής με τα γνωστά χαρακτηριστικά που αναπτύσσει τα τελευταία χρόνια: ελεγκτικής,

πειθαρχικής, ταξινομητικής και ευγονιστικής.

Αν κάτι μπορούμε να κρατήσουμε για αρχή και από εκεί να συνεχίσουμε είναι η πολιτική συνείδηση ότι όταν το κράτος, τα αφεντικά, οι επιστήμονες και οι φιλάνθρωποι πολίτες ασχολούνται με την οργάνωση της παιδικής προστασίας, στην ουσία αποβλέπουν να ρυθμίσουν εκ νέου την παιδική και τη γυναικεία εργασία μέσα κι έξω από το σπίτι. Επιχειρούν, δηλαδή, να οργανώσουν κεντρικά τις συμπεριφορές και τις κοινωνικές πρακτικές της εργατικής τάξης, επιβάλλοντας νέες μορφές πειθαρχησης σύμφωνα με το παράδειγμα της νέας εποχής που έχει ήδη ανατείλει.

(συνεχίζεται...)

1. Το απόσπασμα όπως και τα λοιπά ιστορικά στοιχεία παρατίθεται στο Δέσπω Κριτωτάκη & Βάσια Λέκκα, *Μεταξύ «κανονικού» και «παθολογικού»: Κατασκευάζοντας την παιδική ηλικία και νεότητα στο Αιγινήτειο Νοσοκομείο (1915-1939)*, Ψηφίδες 2022, σ. 76.
2. Μωυσής Μωυσειδής, *Ευγενισμός και Γάμος*, Κων/πολη 1922. Παρατίθεται στο Γιώργος Κόκκινος, «Άξια» και «ανάξια» ζωή: Ευγονική, εκφυλισμός, βιοπολιτική: ο γιατρός στο ρόλο του κοινωνικού θεραπευτή, Ταξιδευτής 2021.
3. Για περισσότερα βλ. Ιωάννης Μαστρογιάννης, *Ιστορία της κοινωνικής πρόνοιας της νεωτέρας Ελλάδος (1821-1960)*, Αθήνα 1960 και Βασιλική Θεοδώρου, *Επαιτεία και αλητεία στην Αθήνα και τον Πειραιά (τέλη 19ου-αρχές 20ου αι.): οι πρώτες απόπειρες «αναμόρφωσης παραστρατημένων παιδιών»*, στο Πρακτικά του Β' διεθνούς συνεδρίου «Η πόλη στους νεότερους χρόνους», Αθήνα 2000, σ. 203-220.
4. Michel Foucault, *Για την υπεράσπιση της κοινωνίας*, Ψυχογιός 2002, σ. 311.
5. Τα στοιχεία από το Ντίνα Δασκαλοπούλου & Χριστίνα Κοψίνη, *Διάτρητο το σύστημα, απροστάτευτα τα παιδιά*, Εφημερίδα των Συντακτών (11-12-2022).
6. Βλ. ενδεικτικά «Γιώργος Νικολαΐδης : Το 85% των κακοποιημένων παιδιών που μπαίνουν σε ίδρυμα κακοποιούνται ξανά τον πρώτο μήνα», διαθέσιμο στο koutipandoras.gr (20-11-2022).
7. Λίνα Κεκέση, *SOS από τον Κώστα Γιαννόπουλο: Το «Χαμόγελο του παιδιού» κινδυνεύει να κλείσει*, εφημ. Πρώτο Θέμα (16-5-2022).
8. «Κοινή ανακοίνωση 29 φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών για τα δικαιώματα των παιδιών», διαθέσιμο στο liberal.gr (25-5-2022).

